

CELE MAI FRECVENTE ERORI ÎN TIMPUL PROCESULUI DE DIAGNOSTIC FINANCIAR

THE MOST COMMON ERRORS IN THE FINANCIAL DIAGNOSTIC PROCESS

Autor: ANA MARIA NICOLAESCU

e-mail: am.nicolaescu00@gmail.com

Conducător științific: NELEA CHIRILOV, ORCID: 0000-0003-4979-4633

e-mail: chirilovnv@gmail.com

Academia de Studii Economice a Moldovei

Abstract. *This article explores the most frequent errors that occur during the financial diagnostic process. The study begins by discussing the importance of financial diagnostic and its necessity in the current economic climate. The research methodology employed in the study is then presented. The errors that are most commonly found in the diagnostic process are also discussed, including issues related to accounting principles and financial reporting. Additionally, the article examines the boundary between fraud and error, highlighting the need for increased vigilance in detecting financial improprieties. Finally, the article offers some practical recommendations for avoiding errors during the financial diagnostic process. The findings of this study are relevant to financial analysts, auditors, and managers who are involved in the diagnostic process and can serve as a guide to help them identify and mitigate potential errors.*

Keywords: *financial diagnosis, common errors, risk management, inaccurate financial data*

JEL: G17, G32, M41, M42

Introducere

Orice afacere începe cu scopul de a genera profit, lucru esențial pentru supraviețuirea și creșterea companiei. Pentru detectarea și eradicarea în timp util a tendințelor negative și întărirea celor pozitive este necesară abordare bine structurată a proceselor analitice și îmbinarea acestora cu monitorizarea aspectelor manageriale. În acest scop dese ori se recurge la diagnosticul financiar.

Termenul de „diagnostic”, provenind din grecescul „*diagnostikos*” (capabil să cunoască), a fost împrumutat din practica medicală, unde acesta este o abordare care vizează recunoașterea anumitor boli după simptomele lor pentru a descoperi cauzele și a prescrie tratamentul necesar vindecării.

În mod similar, diagnosticul financiar, elaborat pe baza analizei financiare, are ca scop:

1. evidențierea disfuncționalităților sau elementelor nefavorabile în situația financiară și a performanțelor întreprinderii;
2. identificarea cauzelor dificultăților prezente sau viitoare ale întreprinderii;
3. prezentarea perspectivelor de evoluție a întreprinderii și propunerea unui plan de acțiuni pentru ameliorarea sau redresarea situației economico-financiare a unei companii.

Diagnosticul financiar presupune așa dar unele judecăți asupra sănătății financiare a întreprinderii, punctele forte și punctele slabe ale gestiunii financiare, prin care se pot aprecia riscurile trecute, prezente și viitoare ce decurg din situația financiară și soluțiile pentru diminuarea riscurilor și îmbunătățirea rezultatelor.

Metodologia de cercetare

Drept metodă de cercetare în scrierea articolului a fost utilizat studiul literaturii. Această metodă presupune examinarea literaturii existente, a articolelor de cercetare, a cărților și a altor documente relevante care au fost publicate pe tema dată. Procesul de studiere a literaturii cuprinde mai multe etape:

1. Definirea întrebării sau a problemei de cercetare care trebuie abordată.
2. Identificarea literaturii relevante prin efectuarea unei căutări de literatură utilizând baze de date, motoare de căutare și alte surse.
3. Evaluarea calității și relevanței literaturii găsite prin analizarea conținutului, metodologiei și credibilității surselor.
4. Sintetizarea informațiilor colectate.

Necesitatea diagnosticului financiar

În baza cercetării literaturii de specialitate am identificat următoarele motive de a recurge la diagnosticul financiar:

1. Vânzarea sau cumpărarea unei afaceri - în această situație, experții evaluează cât de obiectivă și justificată este valoarea declarată a obiectului, ce riscuri financiare sunt și ce perspective există pentru cumpărător. De aceea, de regulă, o astfel de analiză este inițiată de cumpărători. Chiar și în condițiile inițierii de către cumpărător, diagnosticul financiar este o oportunitate și pentru vânzător, de a evita riscul eventualelor pretenții din partea cumpărătorului. Pentru că toate datele furnizate de acesta va avea o evaluare și o confirmare oficială.

2. Fuziunea prin absorbție sau prin contopire – aceasta poate fi definită drept: „operațiunea prin care se realizează o concentrare a societăților, două sau mai multe societăți se reunesc pentru a forma o societate”. În această situație, părțile doresc să evalueze beneficiile și obligațiile reorganizării propuse, să dezvolte cel mai optim model financiar pentru firma nou creată, folosind evoluțiile și realizările obiectelor fuzionate. Fără analiza situației financiare a tuturor participanților la fuziune, va fi mult mai dificil de găsit modelul financiar potrivit. În cazul unei achiziții, societatea-mamă, ca și în cazul unei achiziții de afaceri, recurge la analize pentru a evalua riscurile și perspectivele tranzacției viitoare.

3. Extinderea afacerii – în cazul extinderii afacerii, managementul trebuie să dețină informații actuale privind situația financiară a întreprinderii. Diagnosticul financiar permite evaluare profitabilității lansării unui nou proiect în acest moment, estimarea costurilor și de unde poate fi obținută finanțarea.

4. Atragerea unui investitor - investitorul însuși poate fi inițiatorul analizei situației financiare. Rezultatele analizei financiare permit investitorului să decidă cât de eficiente vor fi investițiile, dacă este recomandabil să se realizeze sau să extindă investiția, să determine termenii creditului etc.

5. Verificarea furnizorului - rezultatele diagnosticului financiar al companiei fac posibile evaluarea gradului de încredere în aceasta ca potențial partener. Prin urmare, acesta se efectuează și pentru a confirma statutul de încredere al furnizorului și pentru a se asigura că societatea este cu adevărat stabilă financiar și își va putea îndeplini obligațiile asumate prin contract.

Erorile depistate

Există mai multe greșeli comune în diagnosticarea financiară și acestea includ:

1. Lipsa de informații exacte. În absența unor date exacte, diagnosticul poate fi eronat sau incomplet. Colectarea de informații exacte și actualizate este esențială pentru efectuarea unui

diagnostic precis. Dacă se omite includerea anumitor elemente în componența cheltuielilor, atunci va produce un efect de supraevaluare a profitului net pe care entitatea începe să-l investească activ în dezvoltare. Ca urmare, compania se poate confrunta cu o distorsiune dintre *cash-flow* și rezultat financiar. Pentru a evita astfel de probleme este necesar de verificat componența și structura cheltuielilor.

2. Interpretarea eronată a datelor și înțelegerea greșită a structurii financiare - se referă la situația în care datele financiare sunt analizate sau interpretate într-un mod greșit sau inexact, conducând la o înțelegere eronată a situației financiare a unei companii. Aceasta poate duce la decizii greșite și la evaluări incorecte ale performanței financiare a unei companii.

Interpretarea eronată a datelor financiare poate fi cauzată de o varietate de factori, inclusiv de înțelegerea inadecvată a principiilor de contabilitate, de erori în culegerea sau analiza datelor sau de influența unor factori externi. De exemplu, o companie poate raporta o creștere a vânzărilor, dar acest fapt poate fi datorat reducerii prețurilor, ceea ce ar putea duce la o scădere a profitului.

Înțelegerea greșită a structurii financiare se referă la înțelegerea incorectă a modului în care sunt structurate activele și sursele de finanțate a acestora. Acest lucru poate include o înțelegere distorsionată a datoriilor, capitalului și fluxului de numerar al unei companii, o interpretare greșită a indicatorilor solvabilității și lichidității, respectiv la o subestimare a riscului asociat cu investițiile.

3. Neglijarea analizei comparative. Neglijarea analizei comparative se referă la situația în care o un analist financiar nu ia în considerare compararea datelor cu media din industrie sau cu media pe țară. Analiza comparativă este importantă pentru evaluarea performanței financiare a unei companii, deoarece furnizează o perspectivă mai largă asupra performanței acesteia. Aceasta poate fi utilizată pentru a evalua dacă o companie se descurcă mai bine sau mai rău decât concurenții săi, dacă creșterea sa este mai rapidă sau mai lentă decât media pieței și dacă profitabilitatea sa este mai bună sau mai proastă decât cea a altor companii.

Neglijarea analizei comparative poate duce la o subestimare sau supraestimare a performanței financiare a unei companii, deoarece nu se iau în considerare factorii externi și nu se compară cu alte companii din aceeași industrie. Prin urmare, este important ca companiile și analiștii financiari să efectueze o analiză comparativă calitativă pentru a obține o înțelegere mai completă și precisă a performanței financiare a unei companii.

4. Ignorarea analizei în dinamică. Ignorarea analizei în dinamică se referă la situația în care specialistul ce efectuează diagnosticul nu ia în considerare evoluția performanței financiare a companiei pe o perioadă mai lungă de timp și se concentrează doar pe datele dintr-un anumit moment sau perioadă de timp. Acest lucru generează o înțelegere incompletă sau distorsionată a performanței financiare a companiei și cauzând decizii incorecte în ceea ce privește investițiile sau strategiile de afaceri.

De exemplu, o entitate care raportează creșteri mari ale vânzărilor într-un anumit trimestru poate fi văzută ca o companie cu o performanță înaltă, dar dacă nu se ia în considerare evoluția vânzărilor pe o perioadă mai lungă de timp, cum ar fi ultimii 3 ani, se poate constata că vânzările au stagnat sau chiar au scăzut în timp.

Ignorarea tendințelor poate duce la luarea unor decizii înșelătoare sau incorecte. De exemplu, o companie poate decide să investească într-un proiect pe baza unei creșteri temporare a vânzărilor, fără a lua în considerare faptul că această creștere poate fi o anomalie în tendința generală a pieței sau a industriei.

Pentru a evita ignorarea tendințelor, este important ca companiile și analiștii financiari să efectueze o analiză a performanței financiare pe o perioadă mai lungă de timp, astfel încât să poată identifica tendințele și să ia decizii informate bazate pe acestea.

5. Neînțelegerea factorilor externi. Neînțelegerea factorilor externi se referă la situația în care o companie sau un analist financiar nu ia în considerare impactul factorilor externi asupra performanței financiare a companiei. Factorii externi pot include schimbările în cadrul pieței, concurența, reglementările guvernamentale, schimbările în ratele de dobândă sau schimbările valutare.

De exemplu, o companie poate vedea o creștere a vânzărilor sale, dar poate fi neînțeleasă faptul că aceasta se datorează unei creșteri generale a pieței și nu performanței sale proprii. În același mod, o companie poate raporta o scădere a veniturilor, dar poate fi neînțeleasă faptul că aceasta se datorează factorilor externi, cum ar fi o criză economică sau o schimbare a reglementărilor guvernamentale.

Neînțelegerea factorilor externi poate duce la interpretări greșite ale performanței financiare și poate duce la luarea unor decizii incorecte. De exemplu, o companie poate decide să reducă costurile sau să își schimbe strategia de afaceri pe baza unei scăderi temporare a vânzărilor, fără a lua în considerare faptul că aceasta poate fi rezultatul unor factori externi temporari.

Pentru a evita neînțelegerea factorilor externi, este important ca companiile și analiștii financiari să ia în considerare și să monitorizeze impactul factorilor externi asupra performanței financiare a companiei. Aceștia ar trebui să monitorizeze schimbările din cadrul pieței și să ia în considerare factorii macroeconomici și reglementările guvernamentale care ar putea afecta performanța companiei.

6. Supraestimarea sau subestimarea riscului. Supraestimarea sau subestimarea riscului se referă la situația în care o companie sau un analist financiar nu poate evalua cu precizie riscul asociat cu o anumită activitate sau investiție și, prin urmare, ia decizii incorecte.

Supraestimarea riscului poate duce la evitarea activităților sau investițiilor care ar putea fi benefice pentru companie. De exemplu, o entitate poate evita să investească într-o nouă tehnologie sau să se extindă pe o piață nouă, din cauza riscului perceput. În acest caz, compania poate pierde oportunități importante de creștere și dezvoltare.

Pe de altă parte, subestimarea riscului poate duce la investiții riscante sau decizii incorecte care pot afecta negativ performanța financiară a companiei. De exemplu, o companie poate decide să investească într-un proiect care are un risc sporit, fără a evalua cu atenție riscul și impactul potențial al eșecului.

Pentru a evita supraestimarea sau subestimarea riscului, este important ca companiile și analiștii financiari să ia în considerare o serie de factori, cum ar fi istoricul performanței, perspectivele de piață, riscurile și incertitudinile asociate cu proiectul sau investiția, precum și alți factori relevanți. De asemenea, este important să se facă o analiză aprofundată a riscului și să se ia în considerare opțiunile alternative și posibilitățile de reducere a riscului.

7. Lipsa de interpretare a rezultatelor analizei financiare pentru manageri. Această problemă poate fi cauzată de lipsa de experiență sau de cunoștințe financiare ale managerilor, ceea ce poate duce la interpretări greșite sau la decizii incorecte de afaceri. De exemplu, un manager care nu înțelege pe deplin situația financiară a companiei sale poate lua decizii care să submineze viabilitatea financiară a companiei.

Pentru a aduce rezultatele analizei financiare directorului general și acționarilor, este util să scrieți o notă explicativă, în care să fie cât mai clar posibil să se stabilească coridoare pentru indicatorii care să fie înțeleși de directori și acționari.

8. Dorința de a tăinui informații - dacă metodologia de analiză a afacerii a fost aleasă incorect și s-a dovedit a fi inefficientă, atunci aceasta poate duce la reținerea informațiilor corecte, o scădere a vitezei de introducere a schimbărilor, subutilizarea oportunităților și, ca urmare, la eșecul proiectului. Informațiile incomplete conduc la o denaturare a faptelor și, ca urmare, la apariția unor date incorecte, ceea ce poate duce compania la colapsul complet. Cele mai recente tehnologii informaționale ridică nivelul de deschidere a datelor, este necesar doar ca toate departamentele companiei să realizeze necesitatea introducerii lor. Apoi fiecare angajat va putea să se familiarizeze cu rezultatele activității întreprinderii, plasate pe panouri informative sub formă de grafice și diagrame. Accesul gratuit la informații veridice despre companie crește eficiența fluxului de lucru.

9. Lipsa de actualitate - se referă la situația în care o companie sau un analist financiar utilizează informații financiare sau date care nu reflectă situația actuală a companiei sau a pieței. Această problemă poate duce la decizii incorecte, deoarece informațiile vechi nu pot oferi o imagine precisă a situației financiare actuale a companiei sau a pieței. De exemplu, dacă o companie utilizează informații financiare vechi pentru a lua decizii de afaceri, acestea pot fi inexacte și pot crea o subestimare sau supraestimare a performanței financiare a companiei.

De asemenea, lipsa actualizării datelor poate cauza pierderea oportunităților de afaceri sau la pierderi financiare. De exemplu, dacă o companie nu urmărește tendințele pieței și nu actualizează informațiile referitoare la noile tehnologii sau produse, aceasta poate pierde oportunități de a crește sau de a se dezvolta. Este important să înțelegerea faptului că luarea unei decizii bazate pe informații valoroase trebuie să fie rapidă înainte ca aceste date să-și piardă relevanța.

Aceasta se referă în primul rând la managementul companiei, condusă de CEO, care este responsabil pentru viteza de luare a deciziilor. Gradul de pregătire pentru acțiuni decisive se reflectă în eficacitatea muncii întregii echipe. Dacă există îndoieli, atunci se pot obține întotdeauna explicații detaliate de la experți.

Limita dintre fraudă și eroare

Un alt aspect al analizei erorilor în procesul diagnosticului financiar este recunoașterea și delimitarea erorilor involuntare de erorilor deliberate care pot indica că a fost înfăptuită o fraudă.

Frauda este o reflectare și o prezentare deliberat incorectă a datelor contabile și de raportare de către una sau mai multe persoane din conducerea și angajații întreprinderii, inclusiv manipularea conturilor și falsificarea documentelor primare, registrelor și raportărilor, modificări deliberate ale înregistrărilor contabile care denaturează semnificația tranzacțiilor comerciale și încalcă regulile definite de legislația sau politica contabilă a întreprinderii, evaluarea în mod deliberat incorectă a activelor și metodele de casare a acestora, distrugere sau omisiune a rezultatului ajustării înregistrărilor sau documentelor. În timp ce eroarea este denaturarea neintenționată a informațiilor financiare ca urmare a erorilor aritmetice sau logice în înregistrările și grupările contabile, supravegherea completă a contabilității sau denaturarea faptelor activității economice, prezența și starea proprietății, calcule etc.

Riscul de a nu detecta o denaturare semnificativă din fraudă este mai mare decât riscul de a nu detecta o denaturare din erori, deoarece fraudă poate implica scheme complexe și bine organizate concepute pentru a ascunde astfel de fapte (fals de documente, denaturarea intenționată a tranzacțiilor comerciale sau intenționat, denaturarea faptelor furnizate specialistului).

Deși cel mai des acest subiect este analizat din punct de vedere al întocmirii rapoartelor financiare, cu același succes și în cadrul procesului de diagnostic financiar pot fi comise erori intenționate. Orice tip de deformare a informației la etapa dată are o influență majoră asupra viitorului companiei.

Printre exemplele de fraude în diagnosticul financiar se numără:

- Raportarea eronată a veniturilor sau profiturilor pentru a crește prețul acțiunilor sau a obține credite mai mari decât ar fi altfel posibil;
- Manipularea fluxurilor de numerar pentru a face compania să arate mai sănătoasă decât este în realitate;
- Subestimarea costurilor sau a datoriilor pentru a face compania să arate mai profitabilă decât este în realitate;
- Utilizarea practicilor contabile neconforme cu standardele legale și contabile pentru a ascunde problemele financiare ale companiei;
- Utilizarea informațiilor privilegiate pentru a obține beneficii financiare sau pentru a influența deciziile de investiții ale altor persoane.

Concluzii și propuneri

În rezultatul studierii literaturii de specialitate putem deduce următoarele propuneri pentru îmbunătățirea procesului de diagnostic financiar:

1. Utilizarea surselor multiple de informații: Acest aspect este crucial în obținerea unei imagini complete și precise a problemelor asociate cu diagnosticul financiar și pentru evitarea erorilor comune în acest proces. Diversificarea surselor poate fi făcută prin evaluarea datelor financiare publice, discuții cu managerii companiei, analize de piață și alte surse de informații.
2. Implementarea procedurilor clare de raportare financiară: Companiile ar trebui să aibă proceduri clare și bine definite pentru raportarea financiară, inclusiv o definiție clară a termenilor financiari și a metodelor de calcul. Aceasta poate ajuta la evitarea confuziei și erorilor în raportarea datelor financiare.
3. Verificarea cu atenție calculele și analizele: Verificarea cu atenție a calculelor și analizelor este esențială pentru a evita erorile în procesul de diagnostic financiar. Acest lucru poate fi realizat prin implementarea unor proceduri clare de verificare a datelor și prin utilizarea de instrumente de calcul și software specializat.
4. Asigurarea transparenței în procesul de raportare financiară: Transparența în procesul de raportare financiară poate contribui la prevenirea erorilor și fraudelor. Pentru a asigura transparența, companiile ar trebui să furnizeze informații clare și complete despre situația financiară a companiei, inclusiv despre datorii, venituri și cheltuieli. Această abordare poate ajuta la asigurarea faptului că informațiile financiare sunt prezentate într-un mod precis și în conformitate cu standardele contabile relevante, ceea ce poate îmbunătăți încrederea în informațiile furnizate și poate contribui la o mai bună luare a deciziilor financiare.
5. Implicarea unui auditor independent în procesul de diagnostic financiar - reprezintă o soluție eficientă pentru prevenirea erorilor și a fraudei. Astfel, companiile ar trebui să ia în considerare angajarea unui auditor independent pentru a verifica rapoartele financiare și a oferi o asigurare suplimentară că datele financiare sunt corecte și complete. Această acțiune poate oferi un nivel suplimentar de credibilitate și poate spori încrederea investitorilor în situația financiară a companiei.
6. Analizarea rapoartelor financiare anterioare. Realizarea unei analize atente a rapoartelor financiare anterioare poate ajuta la identificarea tendințelor și a posibilelor discrepante în datele financiare. Această analiză poate oferi o bază solidă pentru compararea și evaluarea datelor financiare actuale.

7. Verificarea coerenței și logicii datelor financiare. Analiza atentă a rapoartelor financiare ar trebui să confirme că veniturile și cheltuielile au fost înregistrate corect și că sumele înregistrate sunt consistente cu alte surse de informații. De asemenea, este important să se verifice dacă rapoartele financiare sunt conforme cu normele și reglementările contabile și fiscale. O atenție deosebită ar trebui acordată și eventualelor discrepanțe sau anomalii în datele financiare.
8. Asigurarea unor informații complete și exacte: Pentru a reduce riscul erorilor în procesul de diagnostic financiar, este esențial să se obțină informații complete și exacte. Acest obiectiv poate fi realizat prin utilizarea instrumentelor de raportare financiară, cum ar fi bilanța contabilă, contul de profit și pierdere și fluxul de numerar.
9. Implicarea a mai multor angajați în procesul de raportare financiară. Această implicare poate fi realizată prin desemnarea unor persoane responsabile cu raportarea financiară și prin verificarea datelor de către o echipă de angajați. Prin implicarea mai multor angajați, se asigură o mai mare acuratețe și exactitate în raportarea financiară, iar orice erori sau abateri pot fi identificate și remediate într-un mod mai eficient. În plus, prin implicarea mai multor angajați, se reduce riscul de fraudă și de erori intenționate. Este important ca acești angajați să fie instruiți în mod adecvat și să fie responsabili și etici în procesul de raportare financiară.
10. Formarea a unei bune înțelegeri a contextului financiar al companiei. Acest lucru poate implica evaluarea pieței și a concurenței, precum și înțelegerea tendințelor economice actuale și viitoare. În plus, trebuie luate în considerare riscurile financiare și schimbările legislative care ar putea afecta afacerea. O bună înțelegere a contextului financiar al companiei poate ajuta la identificarea problemelor financiare și la luarea deciziilor informate pentru a le aborda în mod corespunzător.

Referințe bibliografice

1. Gherjavca Svetlana. *“Gestiunea Și Optimizarea Resurselor Financiare Ale Întreprinderilor Din Industria De Prelucrare A Cărnii”*. Teză de doctor în științe economice. Chișinău: USM, 2017.
2. Șerban Luminița, *“Indicatori Financiar pentru Evaluarea Performanței Economice”*, editura: ASE, anul publicării: 2015
3. Paul Goodwin, George Wright, și Edinburgh Business School *“Decision Analysis for Management Judgment”*, Editura: John Wiley & Sons, Anul publicării: 2019, ISBN: 978-1-119-23671-6
4. Caruntu, C. & Lapadusi, M.L. (2010). *“Diagnosticul financiar – Modalitate de obținere a performanțelor financiare ale firmei”*. Analele Universității “Constantin Brâncuși” din Târgu Jiu, Seria Economie, Nr. 1/2010.
5. Niculescu M. 2005. *„Diagnostic financiar”*. București: Editura Economică. Michael Baye, *“Managerial Economics and Business Strategy”*, Editura: McGraw Hill Education, Anul publicării: 2020, ISBN: 978-1-259-36964-3
6. Timothy Gallagher and Joseph Andrew Editura. "Financial Management: Principles and Practice": Pearson Education Limited; Ediția: 7 (29 Sept. 2017) ISBN-10: 1292172027
7. https://afdanalyse.ru/publ/finansovj_analiz/method_fin_analiza/tipichnye_oshibki_pri_provedenii_analiza_finansovogo_sostojaniija_predprijatija/9-1-0-285 accesat martie 2022
8. <https://www.thebalancemoney.com/how-do-you-do-financial-statement-analysis-393235> accesat martie 2022

9. <https://gb.ru/blog/biznes-analiz/> accesat martie 2022
10. <https://www.src-master.ru/article29001.html> accesat martie 2022
11. <https://blogs.cfainstitute.org/investor/2015/05/12/the-top-five-accounting-mistakes-analysts-make/> accesat martie 2022
12. <https://www.1cbit.ru/blog/finansovyy-analiz-predpriyatiya/> accesat martie 2022
13. <https://finacademy.net/materials/article/pokazateli-finansovogo-analiza-predpriyatiya> accesat martie 2022